

Tom Wright

God zal niet het hele zaakje opblazen

Komende week is Tom Wright hoofdgast op theologische conferenties in Groningen en Kampen. Hij is een van de bekendste theologen ter wereld. Maar hij schrijft makkelijk leesbare boeken voor iedereen die iets weten wil over Jezus. „Mijn kinderen leerden mij moeilijke termen achterwege te laten.” Door **Hans Burger** en **Tjerk de Reus**.

Immens is de energie van de theoloog Tom Wright (1948). Hij publiceerde zo'n tachtig boeken, van streng academisch tot populair. „Ik schrijf graag en het geeft mij ontspanning”, relateert hij. Maar zijn drive is onmiskenbaar. Wright wil mensen aan het denken zetten, en uitleggen wie Jezus was, hoe 'zijn' wereld - die van de eerste eeuw - eruit zag. Hoe begrepen de mensen zijn boodschap? En wie is Jezus voor ons vandaag? Daarover publiceerde Wright boeken als *Gewoon Jezus, Eenvoudig christelijk en Verrast door hoop*. Met gevoel voor ironie zegt hij dat dit type boeken hem ontspanning oplevert: „De omvangrijke wetenschappelijke boeken waar ik nu al tientallen jaren aan gewerkt heb, kosten me veel zweetdruppels. Tussen de bedrijven door schrijf ik de kortere, populaire boeken, en daar geniet ik van. Ik houd erg van schrijven.”

Gedurende zijn loopbaan in kerk en theologie bewandelde hij eigenlijk altijd twee wegen, vertelt hij. „Ik werkte in de academische sfeer, maar was ook actief als pastor, bisschop en voorganger. In de hedendaagse wetenschappelijke kringen is dat ongebruikelijk geworden. De studie van het Nieuw Testament is sterk gespecialiseerd, en dat trekt mensen aan die zich graag met details bezighouden. Maar je moet ook de overstad durven maken naar een breder publiek, dat niet alleen de details wil weten, maar vooral geïnteresseerd is in het grotere, omvattende beeld. En natuurlijk moet je geen ingewikkelde termen gebruiken.”

Wat dat laatste betreft heeft hij door zijn jonge gezin een „nuttig lesje geleerd”, zegt hij. „De kinderen stelden mij veel vragen, en als ik met gewichtige termen op de proppen kwam, zeiden ze: 'Papa, zeg het nu eens gewoon!' Van dit lesje in nederigheid zijn mijn boeken als *Gewoon Jezus* en *Eenvoudig christelijk* het gevolg. En ik moet zeggen, dit type boeken schrijven geeft mij veel plezier.”

Een kernthema in de theologie die Wright ontwikkelde, is het Koninkrijk van God. Hij benadrukt

dat dit Koninkrijk al aangebroken is met Jezus' opstanding. Daarom moeten we niet met de armen over elkaar wachten tot we eindelijk in de hemel zijn. Nee, je zou actief moeten zijn in het Koninkrijk van God, en je karakter oefenen, zodat het past bij Gods nieuwe wereld. Voor sommigen klinkt

Alsof ik zou zeggen: ga dat Koninkrijk maar eens even bouwen!

dit vertrouwd ('Fijn, de handen uit de mouwen!'), voor anderen wekt het bevreemding ('Het gaat toch om de hemel...?'). Reden genoeg om aan Tom Wright een paar vragen voor te leggen over zijn kijk op God en het Koninkrijk - waarvan auteur Gerard Reve zich ooit afvroeg: 'komt daar nog wat van?'

U legt grote nadruk op het koningschap van God. Het Koninkrijk van God zou herkenbare vorm krijgen in het hier en nu. Maar het is 2000 jaar na Jezus nog allerm minst koek en ei op deze wereld. Wright: „Natuurlijk is het nog geen koek en ei, dat zien we elke dag om ons heen. Wie zijn ogen daarvoor sluit heeft een onjuiste

voorstelling van Gods Koninkrijk. Niettemin staat ons leven vandaag in dat grootse perspectief, want de heerschappij van Jezus is begonnen, sinds de opstanding. We zijn dat beseft bijna kwijtgeraakt, zeker in het Westen. Er is een soort dualisme voor in de plaats gekomen, dat aan Plato herinnert. Dit dualisme komt erop neer dat het Koninkrijk van God louter geestelijk zou zijn: het gaat om de vergerving van zonden en het bereiken van de hemel. Massa's christenen denken: dit is het centrum van het christelijk geloof! De wereld en ons dagelijkse bestaan doen dan nog nauwelijks ter zake, want die staan tamelijk los van de puur geestelijke aard van het Koninkrijk.”

En dat is een fikse misvatting, vindt Wright. Hij stelt: ons leven doet ertoe, de wereld doet ertoe, omdat we leven onder de heerschappij van Christus. „Het gaat God om deze concrete mensenwereld, die hij redden en vernieuwen wil. Als je vlucht in een puur geestelijke vorm van geloof, misken je Gods bedoelingen met deze wereld en ook met jouw concrete leven.”

Toch krijgt u het verwijt dat uw visie op het Koninkrijk tot een theologie van triomf en glorie leidt.

„Dat wordt mij inderdaad wel verweten, alsof ik zou zeggen: ga dat Koninkrijk maar eens even bou-

wen! Maar nee, bouwen van het Koninkrijk is beslist niet onze roeping. Alleen God bouwt Zijn Koninkrijk. Wel is het onze roeping om te bouwen vóór het Koninkrijk. Dat is een belangrijk verschil, dat ik heb uitgewerkt in *Verrast door hoop*. Ik geef daar het voorbeeld van de middeleeuwse kathedralen. Vaak waren er vier of vijf generaties arbeiders mee gemoeid. Denk je eens in hoe zij eindeloos werkten aan passende stenen of ornamenten. Zij deden hun uiterste best op een relatief klein voorwerp, zonder precies te weten hoe dat passen zou in het grootse ontwerp. Deze arbeiders zouden niet beweren: 'Wij bouwen de kathedraal', want ze hadden nauwelijks een idee van hoe het zou worden. Wel is duidelijk dat zij vóór de kathedraal werkten. Elke inspanning die ze leverden was bestemd voor de kathedraal die ooit zou verrijzen. Zo 'bouwen' wij vandaag vóór Gods Koninkrijk, vanuit ons geloof dat dit rijk ooit in volle glorie zal doorbreken. Er is weinig reden voor triomfalisme, maar alle reden om ons in te spannen. Want we doen het ergens voor, we werken vandaag vanuit de hoop en het geloof dat God zijn werk voltooiën zal.”

Krijgt het kruis dan een minder sterk accent, als u benadrukt dat de wereld toch Gods wereld blijft, ondanks de staat van verval?

sing, maar ik heb er toen voor gekozen om de uitnodiging van St. Andrews te aanvaarden om er hoogleraar te worden. Toen ik eenmaal hier was, moest ik nog allerlei andere boeken gereed maken, zoals de Bijbel voor iedereen-serie, *Gewoon Jezus* en *Hoe God koning werd*. Je kunt begrijpen dat ik opgelucht was dat na al die drukte vorig jaar het dikke boek over Paulus verscheen.”

„Nee, want kruis en de opstanding vormen samen de kern van het verhaal. Het kruis is een heel groot 'nee' tegen alle kwaad, blasfemie, destructie en alles wat zich als anti-God profileert. Aan het kruis overwon Christus die machten. De opstanding van Jezus betekent: nu we dat 'nee' hebben gehoord, nu

We kunnen niet tevreden zijn met beter onderwijs of betere zorg

het kwaad is vernietigd, nu kan de vernieuwde schepping beginnen. De continuïteit die hierin schuilt, is de continuïteit van het gekruisigde en daarna verrezzen lichaam van Christus. Als je zegt, er is hier geen continuïteit, dan is mijn antwoord: je moet hier kijken naar de centrale gebeurtenissen en dan zien wat er gebeurt. Het is dezelfde Jezus die werd gekruisigd werd en daarna in een nieuw lichaam verscheen aan zijn volgelingen.”

U interpreteert het goddelijke oordeel vooral als bevrijding en als de start van iets nieuws, terwijl andere theologen het als een soort eindpunt beschouwen. „Oordeel en bevrijding horen bij elkaar. Let bijvoorbeeld op de manier waarop God oordelend optreedt, bijvoorbeeld in het Oude Testament, bij de profeten en psalmdichters. Niet uit een boosaardig genoegen, maar om een einde te maken aan de puinhoop die het resultaat is van een opstandige mensheid. Gods oordelen staan in het perspectief van een hernieuwde schepping. Wat de profeten en psalmdichters schetsen, vindt zijn vervulling in het koningschap van Jezus. Lees bijvoorbeeld psalm 96 en psalm 98, dat zijn mijn favorieten! Daarin lees je dat de hele schepping zal God eer bewijzen, niet ondanks het oordeel, maar juist omdat God de wereld zal oordelen! God zal niet het hele zaakje opblazen of

Het bisschopsambt neergelegd

Nicholas Thomas Wright doceert aan St. Mary's College, de theologische faculteit van de universiteit van St. Andrews. Hij kwam er terecht in 2010, nadat hij zijn bisschopsambt in de Anglicaanse kerk had neergelegd. Die beslissing had alles te maken met zijn vierde grote academische boek in de serie *Christian Origins and the Question of God*, dat maar liefst 1650 pagina's telt. Het boek heet *Paul and the Faithfulness of*

God en lijkt de kroon te zijn op Wrights levenslange fascinatie voor Paulus. „Ik heb met veel plezier aan dit boek gewerkt maar het kostte meer tijd dan ik had gedacht. Ik startte ermee tijdens een sabbatical in 2009. In januari 2010 kwam ik terug in Durham, waar ik bisschop was. Al snel werd duidelijk dat ik het Paulusboek niet kon afronden als we in Durham zouden blijven. Het was een moeilijke beslis-

1 De naam van N.T. Wright wordt vaak in één adem genoemd met die van J.G. Dunn en E.P. Sanders, die staan voor een 'nieuw perspectief' op de apostel Paulus. Vooral de reformator Maarten Luther zou Paulus verkeerd hebben begrepen.

Tom Wright: „Wij verlangen naar een wereld vol vrede, maar slagen er niet in om zelf pure vredestichters te zijn. Die boodschap is nogal confronterend en dat vinden we vaak erg lastig.“ Foto: Tjerk de Reus

vernietigen, maar Hij komt om recht en gerechtigheid uit te oefenen. Om definitief 'nee' zeggen tegen het kwaad en om 'ja' te zeggen tegen wat goed is."

Uw boeken maken het evangelie relevant voor mensen van vandaag. Vanuit de kerk kunnen we aansluiting vinden bij de beleving, verlangens en waarden van niet-christenen. Maar als je eenmaal in gesprek bent over bijvoorbeeld sociale gerechtigheid, hoe kom je dan uit bij de harde pit het evangelie: kruis en opstanding?

„Het evangelie roept tal van echo's op bij niet-christenen. Bijvoorbeeld als het gaat om gerechtigheid in de samenleving van vandaag. Jezus' koningschap appelleert aan diepe verlangens in mensen, maar die verlangens zijn vermengd met allerlei andere motieven en opvattingen. Wij verlangen naar een wereld vol vrede, maar slagen er niet in om zelf pure vredestichters te zijn. Die boodschap is nogal confronterend en dat vinden we vaak erg lastig.

Hoe je ze zou moeten opstellen

in een dialoog met niet-christenen kun je niet in een paar instructies vangen. Mensen zullen bijvoorbeeld zien dat de kerk actief is in *healing* in de samenleving. Dat spreekt aan, men denkt: mooi dat dit gebeurt! Als zij een stapje dichterbij komen, ontdekken ze dat ook de kerk een stapje verder gaat. Vanuit het evangelie kunnen we niet tevreden zijn met een kwaliteitsverbetering van onderwijs aan kansarmen of betere zorg op het gebied van verslaving. Als de analyse dieper gaat, volgt de ontdekking dat we onze problemen uiteindelijk niet zelf kunnen oplossen, omdat de problematiek ons eigen hart raakt.

Op dat punt komen kruis en opstanding ter sprake, als grond van onze redding, reiniging en bevrijding. Het gaat God om vernieuwing van ons menszijn, en de kerk kan mensen van buitenaf helpen te ontdekken hoe de wereld een betere plek kan worden: als gevolg van het feit dat we zelf verlost zijn. Je kunt je daarvan vaak bewust worden, maar het wordt pas hel-

der als je bij het kruis belandt, waar Gods bevrijdingsoperatie in het volle licht staat. Om buitenstaanders uit te nodigen deze weg te gaan en deze dingen zich toe te eigenen, zal de kerk daadwerkelijk een 'koninklijk priesterschap' moeten vormen en met ontferming in deze wereld staan. Want

Met het evangelie zul je ook op de markt moeten gaan staan

als de kerk niet toont dat er een betere wereld mogelijk is, waarom zou je je er dan bij aansluiten?"

Het lastige is dat veel mensen het verhaal van Jezus gewoon irrelevant vinden.

„Dat is eigenlijk altijd zo geweest. Je zult duidelijk moeten maken

waarom het goede nieuws werkelijk goed nieuws is. Een aantal jaar geleden, toen Engeland en Australië de finale van het wereldkampioenschap rugby speelden, was ik in Amerika. Ik houd erg van rugby, en de finale was buitengewoon spannend. Die werd 's morgens vroeg gespeeld, Engeland won nipt. Ik liep dus voor dag en dauw in de lobby van het hotel waar ik sliep, in nogal opgewonden staat, en ik zag geen mens met wie ik mijn enthousiasme kon delen. Ik wilde de portier omarmen, maar hij zou daar nogal vreemd van opkijken, want Amerikanen hebben geen idee van rugby. De eerste die ik in alle vroegte bij het ontbijt zag aanschouwen, was uitgerend een Australiër! Ik beseftte dat 'mijn' goede nieuws een dwaasheid was voor de Amerikanen en een schandaal voor de Australiërs - maar voor ons Britten een grote vreugde!

Ik wil hiermee duidelijk maken dat het goede nieuws vraagt om een context. Met het evangelie zul je ook, bij wijze van spreken, op de markt moeten gaan staan, tussen

de mensen. Om daar, net als Paulus tussen de Grieken, in dialoog te treden. Paulus schrok er niet voor terug om dit confronterend te doen. Hij zei op de Areopagus: 'We hebben een nieuwe Heer!' Dat was meteen vuurwerk, want alleen de keizer gold als de *Kurios*, als de Heer. Als Paulus vervolgt met de mededeling dat Jezus uit de dood is opgewekt, concluderen de Grieken dat Paulus gek is. En toch, als dit goede nieuws wordt verkondigd en gehoord, werkt de Geest. Het evangelie is de kracht van God tot behoud. Je moet redelijkerwijs uitleggen wat het Koninkrijk van God inhoudt, zo goed als je kunt, maar dat neemt de vreemdheid niet weg. Toch vallen mensen ervoor, en worden erdoor veranderd."

1 Woensdag houdt Wright een publiekslezing in Groningen om 16.00 uur, die vrij toegankelijk is; vrijdag houdt hij de Reformatie-lezing in Kampen, in de Bovenkerk. Zie voor informatie www.rwg.nl en www.tukampen.nl